

Program: Digitální hrátky aneb záludnosti interpretace **Autorka programu: Michaela Thelenová**

Doporučení pro činnosti ve škole v hodině výtvarné výchovy či mediální výchovy předcházející programu absolvovanému v Národní galerii v Praze a v hodině následující po programu

Hodina výtvarné výchovy PŘED programem – náměty k činnostem:

1. Co znamená znak?

autorka aktivity: Michaela Thelenová, umělkyně

Motivace

Všimli jste si někdy k jakým rozdílům může dojít při výkladu téže věty nebo třeba uměleckého díla dvěma nebo více lidmi? Dokážete sami říci, které znaky či symboly jsou nám všem srozumitelné natolik, že bychom je mohli používat místo slov a vytvářet z nich jednoduché příběhy?

Popis činnosti

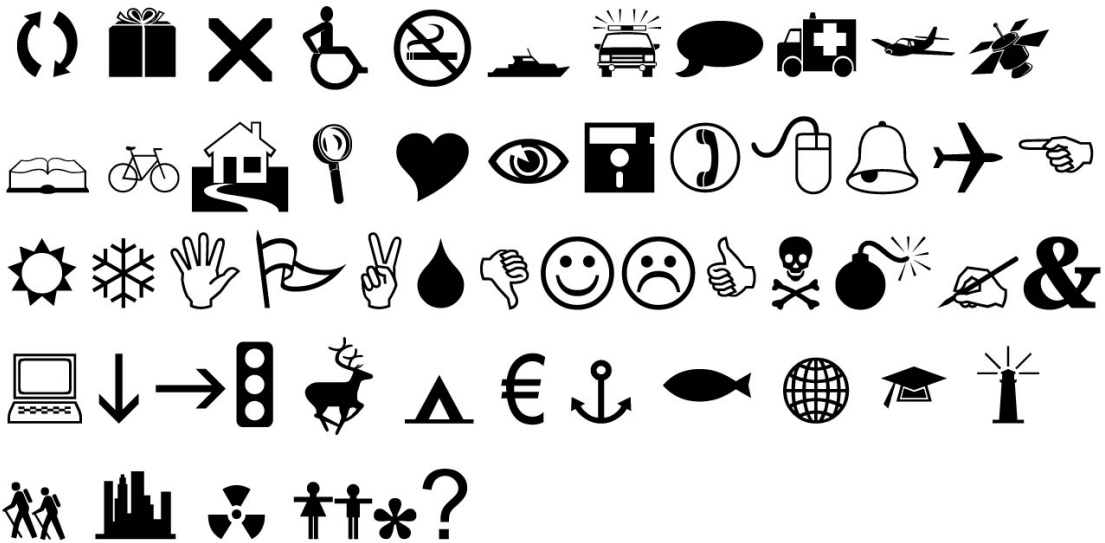
Rozdělte se do skupin po dvou až třech. Můžete pracovat s připravenou sadou znaků (např. formou koláže) nebo sami vyhledávat znaky a příběh vytvořit na PC např. v programu Word. Z nalezených znaků vytvořte různým kombinováním příběh. Vyměňte si mezi sebou vzniklé příběhy a pokuste se o výklad příběhu, který jste dostali.

Možnost doplnění:

Převed'te svůj „znakový příběh“ do formy komiksu. Porovnejte „znakový“ a „komiksový“ příběh ve smyslu rozdílného způsobu ztvárnění identického obsahu.

Příklad:

Sada grafických znaků:

Příběh

(ukázka)

Reflexe

Konfrontujte vzájemně vzniklé příběhy - co zamýšleli tvůrci příběhu a co jeho interpreti? Přemýšlejte o tom, co je grafický znak. Je důležité rozumět znakům, umět si vyložit jejich význam? Proč?

(Grafické znaky jakožto zjednodušené formy s sebou nesou určitou informaci a vytvářejí univerzální jazyk. Stejně tak můžeme hovořit o znacích či symbolech ve fotografických (a jiných) obrazech, jejichž spojením vznikají určité kódy. Je důležité učit se tyto kódy chápat a správně je interpretovat.

Více o znaku a symbolu: Jan Slavík, Znak, symbol a výraz – stavební kameny řeči o výtvarné výchově in: Výtvarná výchova mimořádné číslo/2004 (roč. 44)

2. Tichá pošta

autorka aktivity: Michaela Thelenová, umělkyně

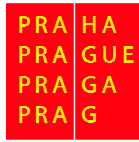
Motivace

Myslíte, že je jednoduché změnit význam fotografie jedním zásahem? Například malbou nebo kresbou? Dovedete si představit, jak ostatní mohou „číst“ fotografii, kterou jim předložíte? Jak se bude jejich výklad lišit od toho vašeho?

Popis činnosti

Přineste si každý do hodiny dvě stejné fotografie (nejlépe xerokopie) dle svého výběru, velikosti A4. Obě kopie označte svým jménem. Jednu kopii si ponechejte a na její zadní stranu stručně napište, co na fotografii je, proč fotografie vznikla, jaký má pro každého z

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM, STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY A ROZPOČTEM HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

vás význam apod. Druhou kopii fotografie předejte svému spolužákovi. Do získané fotografie nějak zasáhnete. Pracujte tak, abyste zasáhli do významu původního snímku. Zasahovat můžete kresbou, malbou či textem. Po uplynutí daného časového limitu (např. 4 min.) předejte fotografii dalšímu spolužákovi, tento postup dále opakujte. Postupně se na jedné fotografii budete podílet všichni (princip „Tiché pošty“).

Příklad

Původní fotografie

Fotografie po zásahu (ukázka)

Reflexe

Porovnejte původní fotografii s fotografií, která prošla procesem zásahů. Jaký je obsah původní fotografie? Popište fotografii. Jak se změnil význam fotografie vlivem zásahů? Proč? Pojmenujte prvky (elementy) na fotografii, které jsou podle vás důležité pro pochopení významu původní fotografie. Pojmenujte prvky (elementy) na fotografii, které jsou podle vás důležité pro pochopení významu pozměněné fotografie. Shodují se tyto prvky?

(Každý obrazový materiál (i fotografický) dává divákovi určitou informaci. Zásahem do obrazu se mění jeho význam. Stejně tak umělecké dílo, které je interpretováno (parafrázováno) mění svůj význam.)

Hodina výtvarné výchovy PO programu – náměty k činnostem

1. Interpretace

autorka aktivity: Michaela Thelenová, umělkyně

Motivace

Dá se z detailu "přečíst" celý obraz nebo fotografie? Co se stane, když detail vyjmete a umístíte do jiného obrazu?

Popis činnosti

Pracujte ve dvojicích. Během chvíle vyfotografujte nějaký moment ve svém bezprostředním okolí, třídu, spolužáky apod. Stáhněte fotografie do počítače. Z vybrané fotografie vytvořte několik výřezů, které můžete upravit v programu GIMP. Výběr výřezů je na vás, mohou být jakékoliv. Můžete si však ztížit úkol tím, že se budete snažit vybírat takové výřezy, které by mohly tvořit určitý příběh.

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM, STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY A ROZPOČTEM HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

Každá dvojice vybere jeden upravený výřez a ten promítne celé třídě. Vaši spolužáci se pokusí „interpretovat“ nejprve upravený výřez. Až na závěr se seznámí s původní fotografií.

Příklad

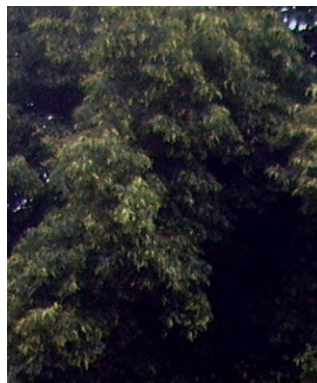
Původní fotografie

Upravené výřezy (příklady)

obr. 1

obr. 2

obr. 3

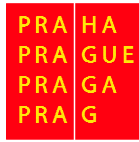
obr. 4

obr. 5

Reflexe

**TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM,
STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY A ROZPOČTEM HLAVNÍHO MĚSTA
PRAHY**

Možné otázky při pozorování jednotlivých výřezů:

Jakým dojmem na vás fotografie působí? A proč? Cítíte z fotografie spíše napětí nebo pocit klidu? Kde by mohla být fotografie publikovaná nebo vystavená, kde byste se s ní mohli setkat? Co vás na fotografii nejvíce upoutává?

Možné otázky při srovnání výřezu a celé fotografie: Co se stalo s významem původního obrázku? Co ovlivnilo váš výklad jednotlivých dílčích fotografií?

(Žáci by si měli uvědomit, že prvotní význam a obsah původního obrazového materiálu dokázali změnit svým zásahem (výřez, změna barevnosti, přechod z barevné fotografie na černobílou apod.). Kontext je důležitý a vytržením z kontextu dochází ke změně obsahu a smyslu.)

2. Co vypoví fotografie

autorka aktivity: Michaela Thelenová, umělkyně

Motivace

Jsou pro vás důležité obrázky a fotografie, které provázejí články, které si čtete ve svém oblíbeném časopise nebo na internetu? Byl by bez nich Váš dojem stejný? A jak myslíte, že by fotografie působily bez textu?

Popis činnosti

Pracujte ve dvojicích. Každá dvojice vyhledá na internetu fotografii ilustrující konkrétní textovou informaci. Nyní si mezi sebou ve skupinách vyměňte fotografie, nesděluje si ale obsah textu, který fotografii provází. Pokuste se dekodovat význam anonymní fotografie a na základě své hypotézy napište text (komentář). Ve dvojicích prezentujte "získanou" fotografii a seznamte své spolužáky s textem, který jste vytvořili. Na závěr dvojice, která fotografii našla na internetu, porovná původní text s nově vzniklou interpretací.

Příklad

Snímek z internetu a skutečný textový komentář:

Vlna nesnesitelných veder, která se v minulém týdnu projevovala i v České republice, svírá v současnosti celý Balkán. Největší daň si zatím extrémně vysoké teploty vybraly v Rumunsku, kde jejich následkem dosud zemřelo 18 lidí. Zdejší úřady vyhlásily stav nejvyššího ohrožení, protože v příštích dvou dnech by mohly teploty vystoupit až na 42 stupně.

Reflexe

Možné otázky pro tvůrce textu: Co vidíte na fotografii? Z jaké informace na fotografii jste vycházeli při vymýšlení textu? Co se vám zdálo nejpodstatnější? Přečtěte váš text ke snímku a popište, jak váš komentář postupně vznikal. Měli jste již na začátku jasnou představu o textu, nebo se váš komentář k fotografii postupně vyvíjel a měnil? Pokud ano, souvisely tyto změny spíše s vaší fantazií nebo se zkoumáním dané fotografie?

Možné otázky pro žáky, kteří fotografii našli na internetu: Shoduje se text vašich spolužáků s textem původním? Naleznou se v něm alespoň nějaké shodné momenty? Pokud ne, proč si myslíte, že je těžké fotografii správně interpretovat? Přečtěte původní text.

Otázky pro všechny žáky (lze je také využít v úvodní motivaci): Domníváte se, že je možné důvěřovat všem obrazovým informacím v médiích (tisk, TV, internet)? Myslíte si, že některé informace mohou být zkreslené? Myslíte si, že některé informace záměrně působí na city diváka, čtenáře, uživatele internetu? Pokud ano, tak proč? Pokud nějaké informaci nevěříte, co můžete udělat?

- 1. Přijímání masmediální obrazové informace bez textového doprovodu může vést k její mylné interpretaci (předpokládáme-li pravdivost textu).*
- 2. Ovšem text (pokud není pravdivý) může pozměnit smysl vizuálního sdělení.*
- 3. Je důležité poznávat souvislosti, abychom pouze nepřejímali předložené informace.*
- 4. Je důležité rozlišovat a kultivovat vnímání obrazových informací.)*